

Подношење заједничке резолуције 28 чланица ЕУ и Србије о саветодавном мишљењу Међународног суда правде о Косову пред Генералном скупштином УН, у октобру прошле године, означава се као прекретница у спољној политици Београда. Једни сматрају да је Србија тиме направила прави избор и изгладила затегнуте односе с Бриселом после одлуке МСП-а, док су други то оспоравају сматрајући да је наша држава овим заједничким наступом у Уједињеним нацијама јасно ставила до знања да је за њу ЕУ ипак први међу „једнаким стубовима“ спољне политике.

Председница Спољнополитичког савета Соња Лих и професор др Дарко Танасковић су сагласни у оцени да је због заједничке резолуције Србији из Брисела јасно поручено колико се цени такав потез.

„Сигурно да је то био један сложен и тежак тренутак за Србију, али је она 'преломила'. То је уверило и Европску унију и шефове ЕУ у Бриселу да нам је то основни стратешки приоритет, али то не значи да ћемо дићи руке од осталих ствари које се оцењују као оне од прворазредног националног интереса“, објашњава Лихт.

Танасковић подсећа да је нама наклоњени министар иностраних послова Словачке Миклош Џуринда недавно у Београду отворено поручио да је тек усвајањем заједничке резолуције са ЕУ о Косову у Генералној скупштини УН Србија из позиције конфронтације прешла на позицију сарадње са ЕУ. „Мислим да је тиме довољно речено. Рубикон је пређен“, каже Танасковић.

За Ђорђа Вукадиновића, уредника „Нове српске политичке мисли“, то је био лош потез јер се, како објашњава, након периода балансираног спољнополитичког приступа поново приступило једнозначној оријентацији примарно ка Бриселу, а секундарно и Вашингтону.

Да је ли је све ово ипак поуздани знак да је и дошло до заокрета у стратегији спољне

политике и напуштања прокламоване доктрине која се темељила на „четири стуба“: ЕУ, САД, Русија и Кина?

„Много пута су и сам министар спољних послова али и други, укључујући и председника Тадића, наглашавали да су основни стратешки приоритет Србије европске интеграције. Друго је питање колико смо се ми у пракси озбиљно држали те зацртане стратегије. И ту могу да се сложим са оценом да је с времена на време изгледало као да губимо оно што су јасно одређени приоритети“, објашњава Лихт која каже да не може да се говори о стратегији „четири стуба“ јер је јасно шта је приоритет Србије.

Чињеница је, како наглашава, да зацртани приоритети ни на који начин не искључују значај сарадње с целим светом укључујући Русију и Кину.

Сличног је мишљења и р Дарко Танасковић, бивши амбасадор у Турској и Ватикану, који сматра да Србија последњих неколико година настоји да изгради и, колико је то могуће, доследно спроводи одређену спољнополитичку доктрину „потенцијално стратегијске далекосежности“.

„Оцене да уопште нема јасне спољнополитичке доктрине произлазе из различитог сагледавања државних и националних интереса и циљева Србије о којима иначе нема политичког консензуса. Таква ситуација се онда дефинише као непостојање било какве стратегијске пројекције“, објашњава др Танасковић.

Поред тога, како истиче, не би се смело губити из вида да се спољна политика Србије осмишљава и спроводи у ситуацији када је њен међународни положај поправљен, али ипак још прилично неповољан. То, према његовом мишљењу, отежава доследност дипломатске тактике.

Танасковић оцењује да је стратегија „четири стуба“ мање стратегија, а више покушај прагматичног понашања у условима које диктира међународни положај Србије и њени изукрштани приоритети.

„Изграђивање што бољих и садржајнијих односа са сва 'четири стуба' јесте од највећег значаја за Србију, при чему се за сваки 'стуб' везују одређени приоритети. Равномерно унапређивање односа са сва 'четири стуба' није лако, а можда ни могуће идеално реализовати, али му свакако треба тежити до мере коју, наравно, неће аутономно утврђивати само Србија“, објашњава Танасковић.

Ђорђе Вукадиновић сматра да су конфузија и геополитичко лутање једине речи којима се може описати оно што Србија чини на спољнополитичком плану.

„Непосредно после петооктобарских промена 2000. године постојала је апсолутна оријентације само на једну страну према Западу, Бриселу и Вашингтону. Тај курс је, мање-више, и данас доминантан“, каже Вукадиновић чија је НСПМ аутор једног предлога стратегија спољне политике.

Када је реч о регионалним односима, судећи по активностима државних органа, они су за Србију у току прошле године дефинитивно били један од високо постављених приоритета. Највећи замах и продор направљен је у српско-хрватским односима који су означени и као кључни за стабилност на Западном Балкану.

Према оцени Соње Лихт, све оно што се догађало прошле године у великој мери је заслуга председника Тадића који је, каже, одрадио огроман посао.

„Наравно, било би врло тешко да није имао партнера у лику председника Хрватске. Између Хрватске и Србије на највишем нивоу гради се мост који на Балкану игра сличну улогу као што је имао мост који се после Другог светског рата градио између Немачке и Француске“, сматра Лихт.

Она подсећа и да су између две државе потписани споразуми о војној, полицијској и правосудној сарадњи што показује да постоји одлучност политичких актера за јачање институционалне сарадње како би се створио сигурнији основ и за економску сарадњу.

Вукадиновић, међутим, каже да су и друге петооктобарске владе радиле на побољшању

односа у региону, а да је последњих годину-две то добило замаха. Он сматра да је до интензивирања сарадње дошло како због притиска Брисела тако и због подстицаја из Загреба због њиховог приближавања ЕУ. „Мислим да је интерес Хрватске ту већи. Србија, међутим, излази у сусрет можда и више него што треба. Апсолутно је потребно радити на добросуседским односима, али у последње време је на том плану Србија учинила више корака без реципроцитета с хрватске стране. Тако ми излазимо у сусрет захтевима Брисела и помажемо Хрватској на њеном европском путу“, мишљења је Вукадиновић.

Да ли треба менјати спољнополитичку оријентацију

Сона Лихт: Важно је наставити проевропску политику и учинити све како би јачали односе не само с Бриселом него и са свим земљама чланицама ЕУ. Исто тако је врло важно да се добро припремамо за разговоре који ће уследити с Приштином. Озбиљности наше припреме, наша спремност, отвореност и одлучност да се то уради на принципијелан начин имаће озбиљног одјека.

Дарко Танасковић: Предуслов за сваки трајније одржив и успешан курс спољне политике јесте постизање што шире унутрашње сагласности о темељним државно-националним интересима и циљевима. Таква сагласност не мора нужно доводити у питање нормални идеолошки и политички плурализам, што се на примеру многих држава убедљиво потврђује.

Ђорђе Вукадиновић: Хитно је потребан ако не заокрет, а оно озбиљна корекција спољнополитичког курса. Она би морала укључивати много избалансиранији став према спољнополитичким актерима, где би се водило рачуна о нашем положају и проблемима, али и о националним и државним интересима. Не игноришући чињеницу да нам је ЕУ важан и политички и економски партнер, неопходно је успоставити што боље односе са земљама као што су Бразил, Русија, Индија и Кина, обновити покидане односе с неким чланицама несврстаних.

Јелена Церовина

(Политика)

